

Dz.U. 1982 nr 11 poz. 79

¹U S T A W A
z dnia 26 marca 1982 r.

o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Rozdział I
Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa reguluje zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych, a także rekultywacji nieużytków i gleb zdegradowanych, w celu zachowania jak największego obszaru gruntów rolnych i leśnych, poprawy ich wartości oraz pełnego wykorzystania dla potrzeb produkcji rolniczej i leśnej.

Art. 2.

1. Gruntami rolnymi są grunty:

- 1) określone w ewidencji gruntów jako użytki rolne, to jest grunty orne, sady i inne plantacje wieloletnie oraz trwałe łąki i pastwiska,
- 2) pod stawami rybnymi oraz innymi zbiornikami wodnymi, służącymi wyłącznie dla potrzeb rybactwa śródlądowego,
- 3) pod budynkami i urządzeniami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych,
- 4) pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym również pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi,
- 5) ogrodów botanicznych i działkowych,
- 6) pod urządzeniami melioracji wodnych, ujęciami i zbiornikami wodnymi wykorzystywanymi dla potrzeb rolnictwa,
- 7) zrekultywowane na cele rolne,
- 8) torfowiska stanowiące nieużytki.

2. Gruntami leśnymi są grunty:

- 1) określone w ewidencji gruntów jako lasy,
- 2) znajdujące się pod uprawą leśną,
- 3) pod budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi, urządzeniami melioracji wodnych i innymi urządzeniami wykorzystywanymi dla potrzeb gospodarki leśnej,
- 4) parków dendrologicznych i parków leśnych,
- 5) zrekultywowane na cele leśne.

Art. 3.**1. Ochrona gruntów rolnych polega na:**

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze,
- 2) nadawaniu nieużytkom rolniczych wartości użytkowych oraz przywracaniu tych wartości zdegradowanym gruntom rolnym,
- 3) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej,
- 4) rolniczym ich wykorzystywaniu, poprawianiu ich wartości produkcyjnej oraz zapobieganiu spadkowi ich urodzajności.

2. Ochrona gruntów leśnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nieleśne,
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- 3) przywracaniu wartości użytkowych gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych na skutek działalności nieleśnej,
- 4) poprawianiu ich wartości użytkowych oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

Art. 4.**Ilekróć w ustawie jest mowa o:**

- 1) właścicielu - rozumie się przez to również posiadacza,
- 2) gruntach bez bliższego określenia - rozumie się przez to grunty rolne i leśne,
- 3) zakładzie przemysłowym - rozumie się przez to jednostki organizacyjne, których działalność może powodować utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów,
- 4) utracie albo ograniczeniu wartości użytkowej gruntów - rozumie się przez to wyłączenie gruntów z produkcji albo zmniejszenie efektywności produkcji,
- 5) wyłączeniu gruntów z produkcji - rozumie się przez to zaniechanie rolniczego lub leśnego użytkowania gruntów przez właściciela albo osobę nabywającą te grunty na cele nierolnicze lub nieleśne,
- 6) należności - rozumie się przez to jednorazową opłatę z tytułu wyłączenia gruntów z produkcji,
- 7) opłacie rocznej - rozumie się przez to stałą opłatę roczną z tytułu użytkowania na cele nierolnicze lub nieleśne gruntów wyłączonych z produkcji rolniczej lub leśnej, uiszczaną przez okres 20 lat od chwili wyłączenia tych gruntów z produkcji,
- ²9) gruntach zdegradowanych - rozumie się przez to grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo na skutek zanieczyszczenia środowiska,
- 10) gruntach zdewastowanych - rozumie się przez to grunty, które utraciły całkowicie wartości użytkowe,
- 11) warstwie próchniczej - rozumie się przez to wierzchnią warstwę gleby o zawartości powyżej 1,5% próchnicy glebowej,
- 12) przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne - rozumie się przez to ustalenie innego niż rolniczy lub leśny sposobu ich użytkowania,
- 13) działalności przemysłowej - rozumie się przez to działalność powodującą utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów,

- 14) inwestycji - rozumie się przez to również modernizację budowli, budynków lub innych urządzeń, które wymagają wyłączenia gruntów z produkcji.

Rozdział 2

Ograniczanie przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne

Art. 5.

1. Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim nieużytki, a w razie ich braku grunty o najniższej przydatności produkcyjnej, w szczególności położone pomiędzy terenami już użytkowanymi na cele nierolnicze i nieleśne albo w bezpośrednim sąsiedztwie takich terenów.
2. Na cele indywidualnego budownictwa letniskowego można przeznaczać:
 - 1) nieużytki,
 - 2) grunty rolne klasy VI i ZVI, jeżeli ich położenie uniemożliwia racjonalne rolnicze użytkowanie,
 - 3) grunty leśne zaliczone do borów suchych, jeżeli wielkość ich obszaru i położenie uniemożliwiają racjonalną gospodarkę leśną, pod warunkiem równoczesnego właściwego gospodarowania zasobami przyrodniczymi środowiska.
3. W wypadkach szczególnie uzasadnionych położeniem uniemożliwiającym racjonalne rolnicze lub leśne wykorzystanie gruntów o powierzchni do 0.25 ha, innych niż wymienione w ust. 2, mogą być one również przeznaczone na cele indywidualnego budownictwa letniskowego.

Art. 6.

1. Obszary gruntów przeznaczane na cele nierolnicze lub nieleśne należy ograniczać do najmniejszych rozmiarów, niezbędnych do realizacji określonych celów.
2. Przy projektowaniu budowy, rozbudowy lub modernizacji zakładów przemysłowych należy stosować takie rozwiązania, które spełniają warunek określony w ust. 1 oraz ograniczają skutki ujemnego oddziaływania na grunty.

Art. 7.

1. Przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne można dokonać jedynie w ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
2. Podjęcie działań zmierzających do przeznaczania gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne wymaga wyrażenia zgody przez:
 - 1) Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z zastrzeżeniem ust.5, w odniesieniu do gruntów stanowiących użytki rolne klasy I-IV, gruntów pod stawami rybnymi i innymi zbiornikami określonymi w art.2 ust. 1 pkt 2, gruntów zrekultywowanych na cele rolne oraz nieużytków stanowiących torfowiska, a także gruntów rolnych określonych w art. 5 ust. 3,
 - 2) Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej lub upoważnione przez niego osoby w odniesieniu do gruntów pozostających pod jego zarządem oraz gruntów leśnych pozostających pod zarządem innych ministrów, a także gruntów leśnych określonych w art. 5 ust. 3,
 - 3) terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego - w pozostałych wypadkach.

- ³3. W wypadkach wymienionych w ust. 2 pkt 1 i 2 wyrażenie zgody następuje na wniosek terenowego organu administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego, a w wypadkach o których mowa w ust. 2 pkt 3 - na wniosek terenowego organu administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego.
4. Wyrażenie zgody na przeznaczeni gruntów na cele obronności kraju następuje na wniosek Ministra Obrony Narodowej, a w odniesieniu do gruntów przeznaczonych na cele bezpieczeństwa wewnętrznego - na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.
5. Podjęcie działań zmierzających do przeznaczenia gruntów stanowiących użytki rolne klasy I-III o zwartym obszarze większym niż 1 ha na cele budownictwa mieszkaniowego wymaga zgody Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, wyrażonej na wniosek wójta (burmistrza, prezydenta), zgłoszony za pośrednictwem wojewody opiniującego ten wniosek. Podjęcie działań zmierzających do przeznaczenia pozostałych użytków rolnych na cele budownictwa mieszkaniowego wymaga wyłącznie zgody rady gminy.

Art. 8.

1. Złożenie wniosku o zgodę na przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne powinno nastąpić w terminie nie krótszym niż 1 rok przed zamierzonym wyłączeniem gruntów z produkcji.
2. Przepis ust.1 stosuje się również do czasowego zajęcia gruntów na podstawie odrębnych przepisów.
3. Terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego dołącza do wniosku, o którym mowa w art. 7 ust.3 opinie właściwych do spraw rolnictwa lub leśnictwa komisji wojewódzkiej rady narodowej.
4. Terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego dołącza do wniosków, o których mowa w art.7 ust.3, opinie: właściwej do spraw rolnictwa lub leśnictwa komisji gminnej rady narodowej, zainteresowanych organizacji związkowych rolników, samorządów załóg przedsiębiorstw państwowych i zarządów spółdzielni.
5. Przepisu ust.1 nie stosuje się w sprawach określonych w art. 7 ust.5.

Art. 9.

- ⁴1. Jeżeli w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przewiduje się przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne, terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego sporządza projekt programu rolniczego lub leśnego wykorzystania tych gruntów do czasu faktycznego ich wyłączenia z produkcji.
2. Projekt programu, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:
- 1) wykaz gruntów i ich właścicieli oraz przewidziane terminy wyłączenia tych gruntów z produkcji,
 - 2) określenie, w miarę potrzeby:
 - a) kierunków produkcji oraz rodzaju i ilości środków niezbędnych do należytego użytkowania gruntów,
 - b) osób, które będą użytkowały grunty,
 - c) przewidywanych odszkodowań wynikających z wyłączenia gruntów z produkcji,
 - d) zakazów realizacji inwestycji na tych gruntach.
- ⁵3. Terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego wyklada projekt programu do wglądu miejscowej ludności równocześnie z wyłożeniem projektu planu zagospodarowania przestrzennego, zawiadamiając o tym pisemnie zainteresowanych właścicieli gruntów. Po zebraniu uwag

terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego przedstawia projekt programu, wraz z uzasadnieniem nieuwzględnienia zgłoszonych uwag, do zatwierdzenia gminnej radzie narodowej łącznie z projektem planu.

Art. 10.

1. Wojewódzkie rady narodowe, w drodze uchwał, określają obszary gmin, na których istnieją szczególnie korzystne warunki przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne dla intensywnego rozwoju produkcji rolniczej i leśnej, w celu ograniczenia na tych obszarach lokalizowania nowych zakładów przemysłowych.
2. W wypadkach uzasadnionych miejscowymi warunkami gospodarczymi, a zwłaszcza wykorzystaniem surowców miejscowego pochodzenia, na obszarach, o których mowa w ust.1, można jedynie rozbudowywać istniejące lub lokalizować nowe zakłady przemysłu rolno-spożywczego, zakłady usługowe dla ludności, rolnictwa i gospodarki leśnej, zakłady eksploatujące złoża kopalin - pod warunkiem, że ich działalność nie będzie miała ujemnego wpływu na przyległe grunty.
3. Do obszarów określonych w ust.1 nie mogą być włączane tereny stref ochronnych, o których mowa w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Art. 11.

1. Zasady zaliczania lasów do lasów ochronnych określają przepisy ustawy o lasach.
2. W lasach ochronnych nie mogą być wznoszone budynki i budowle, z wyjątkiem służących gospodarce leśnej, obronności kraju i bezpieczeństwu wewnętrznemu, oznakowaniu nawigacyjnemu, ochronie zdrowia oraz wypoczynkowi i obsłudze turystów.
3. W lasach ochronnych mogą być prowadzone niezbędne prace służące koniecznej rozbudowie komunalnej infrastruktury technicznej.

Art. 12.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne.

Rozdział 3

Wyłączanie gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej

Art. 13.

- ⁶1. Wyłączenie z produkcji gruntów przeznaczonych na cele nierolnicze lub nieleśne może nastąpić tylko na podstawie decyzji terenowego organu administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego, określającej warunki tego wyłączenia. W odniesieniu do gruntów pozostających pod zarządem Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej decyzje takie wydają wyznaczone przez niego jednostki organizacyjne.
2. Osoba wyłączająca grunty z produkcji obowiązana jest uiścić należność i opłaty roczne oraz, w odniesieniu do gruntów leśnych i zadrzewionych, jednorazowe odszkodowanie w razie dokonania przedwczesnego wyřębu drzewostanu.
3. Podstawę wymiaru wysokości należności i opłat rocznych za grunty wyłączone z produkcji na cele

nierolnicze i nieleśne, a także odszkodowania za przedwczesny wyrąb drzewostanu stanowi wartość korzyści produkcyjnych i przyrodniczych utraconych w wyniku tego wyłączenia.

4. Za wyłączenie z produkcji lasów ochronnych należność i opłaty roczne, o których mowa w ust. 2, podwyższa się o 50%.
5. Od obowiązku uiszczenia opłat rocznych zwalnia się osoby działające poza sferą produkcji materialnej.
6. Państwowe biuro notarialne jest obowiązane informować osoby nabywające na cele nierolnicze lub nieleśne nieruchomości, w skład których wchodzi grunty, o obowiązku uiszczenia należności, opłat i odszkodowań określonych w ust. 2 i 4.
7. Przepisów ustępów poprzedzających nie stosuje się do gruntów niezbędnych na cele obronności kraju, bezpieczeństwa wewnętrznego oraz morskiego pasa nadbrzeżnego.

Art. 14.

1. Przy wyłączaniu gruntów z produkcji, w celu budowy zbiorników wodnych na cele nierolnicze i nieleśne, wymierza się jednorazowo sumę należności i opłat rocznych.
2. Osoba fizyczna, wyłączająca grunty z produkcji na cele indywidualnego budownictwa letniskowego, uiszcza jednorazowo sumę należności i opłat rocznych wymierzonych od powierzchni tych gruntów.

⁷Art. 15.

Terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego, przed wyłączeniem gruntów z produkcji, może nałożyć na osobę ubiegającą się o wyłączenie obowiązek zrekultywowania na cele rolne lub leśne nieużytków albo użytkowania innych gruntów, pomniejszając należność o koszty wykonania tego obowiązku.

Art. 16.

1. Od obowiązku uiszczenia należności i opłat rocznych zwalnia się osoby ubiegające się o wyłączenie z produkcji na cele budownictwa mieszkaniowego gruntów o obszarze:
 - 1) nie przekraczającym podwójnej ogólnej użytkowej powierzchni mieszkań na terenie danego osiedla mieszkaniowego - w odniesieniu do budownictwa wielorodzinnego,
 - 2) dolnej granicy normatywnych powierzchni działek budowlanych - w odniesieniu do budownictwa indywidualnego.
- ⁸2. Należności i opłaty roczne za grunty wyłączone z produkcji na cele budownictwa wielorodzinnego, przekraczające powierzchnię, o której mowa w ust. 1 pkt 1, uiszcza terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego.

Art. 17.

1. Należności i opłat rocznych nie stosuje się w razie wyłączenia gruntów z produkcji na powiększenie istniejących lub zakładanie nowych cmentarzy grzebalnych.
2. Od obowiązku uiszczenia należności zwalnia się osoby, które na podstawie decyzji terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego wyłączyły grunty rolne z produkcji w celu zadrzewienia lub zakrzewienia stref ochronnych określonych w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska, dokonały tego zadrzewienia lub zakrzewienia i utrzymują je w należyтым stanie.

Art. 18.

1. Przy nabywaniu gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne należność zmniejsza się o kwotę stanowiącą równowartość odszkodowania za ten grunt, określonego według stawek stosowanych przy wywłaszczaniu nieruchomości.
2. W razie przekazania w użytkowanie lub wieczyste użytkowanie gruntów rolnych położonych w granicach miast, w trybie przepisów o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, na cele nierolnicze i nieleśne, opłatę roczną zmniejsza się o kwotę opłaty uiszczonej z tytułu użytkowania lub wieczystego użytkowania gruntów.
3. Osoby, które wyłączają grunty z produkcji na okres do 20 lat, przewidziane następnie do rekultawacji i zagospodarowania na cele rolnicze lub leśne, uiszczają opłatę roczną, a w razie przedwczesnego wyrębu drzewostanu także jednorazowe odszkodowanie.

Art. 19.

W razie wyłączenia gruntów z produkcji na cele modernizacji dróg publicznych należność i opłaty roczne stosuje się według stawek obowiązujących dla gruntów przyległych, jeżeli powierzchnia pasa drogowego uległa powiększeniu.

Art. 20.

1. Osoba wyłączająca grunty z produkcji jest obowiązana do zdjęcia, dostarczenia na wskazane miejsce i na własny koszt próchnicznej warstwy gleby z gruntów rolnych klas I-IV oraz z terenów torfowych, a także określonej warstwy utworów pyłowych i gliniastych z gruntów rolnych klas V i VI, jak również z gruntów leśnych.
2. Przepis ust. 1 stosuje się również przy wznoszeniu budynków i urządzeń wchodzących w skład uspołecznionych gospodarstw rolnych.
- ⁹3. Terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego, w uzasadnionych wypadkach, może zwolnić osobę wyłączającą grunty z produkcji z obowiązku określonego w ust. 1 i 2, z wyjątkiem terenów torfowych.

Art. 21.

1. Jednostka gospodarki uspołecznionej, wyłączająca grunty z produkcji, pokrywa koszty ich wyłączenia w ten sposób, że:
 - 1) należność i opłaty roczne w okresie budowy obiektów stanowią składnik kosztów inwestycji,
 - 2) opłaty roczne po zakończeniu budowy obiektów stanowią składnik kosztów działalności tej jednostki.
2. Przepis ust. 1 uwzględnia się w toku projektowania inwestycji.

Art. 22.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa:

- 1) wysokość należności i opłat rocznych, sposób ustalania wysokości odszkodownia z tytułu przedwczesnego wyrębu drzewostanu oraz zasady i tryb ich wymierzania,
- 2) szczegółowe zasady zwalniania z obowiązku uiszczania należności i opłat rocznych za grunty wyłączone z produkcji na cele budownictwa mieszkaniowego,

- 3) zasady i tryb wykonywania obowiązku, o którym mowa w art. 15, oraz zmniejszenia należności o koszty wykonania tego obowiązku,
- 4) warunki wyłączania gruntów z produkcji,
- 5) osoby działające poza sferą produkcji materialnej, zwolnione od opłat rocznych,
- 6) zasady i tryb zdejmowania próchnicznej warstwy gleby, dostarczania jej na wskazane miejsce i wykorzystywania, rozliczania kosztów transportu oraz zasady zwalniania z obowiązku zdjęcia próchnicznej warstwy gleby.

Rozdział 4

Zapobieganie degradacji gruntów.

Art. 23.

1. Właściciel gruntów stanowiących użytki rolne oraz gruntów zrekultywowanych na cele rolne obowiązany jest do przeciwdziałania erozji gleb i innym zjawiskom powodującym trwałe pogorszenie wartości użytkowej gruntów rolnych.
- ¹⁰2. Terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego, ze względu na ochronę gleb przed erozją lub innymi zjawiskami, o których mowa w ust. 1 pkt 2, może nakazać właścicielowi zalesienie, zadrzewienie, zakrzewienie gruntów lub założenie na nich trwałych użytków zielonych, sadów oraz plantacji wieloletnich, zapewniając mu bezpłatnie niezbędną ilość sadzonek lub nasion roślin.
3. Jeżeli wykonanie nakazu, o którym mowa w ust. 2, spowoduje szkody wynikające ze zmniejszenia produkcji roślinnej, właścicielowi gruntów przysługuje odszkodowanie wypłacane ze środków Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.
4. Obowiązek konserwowania i utrzymywania w stanie sprawności technicznej urządzeń przeciwerozyjnych należy do właściciela gruntów, na których znajdują się te urządzenia.
5. Koszty wykonania obowiązku, o którym mowa w ust. 4, pokrywa się ze środków Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

¹¹**Art. 25.**

1. Dla gruntów rolnych położonych w strefach ochronnych, o których mowa w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska, opracowuje się plany gospodarowania na tych gruntach. Koszty opracowania planów pokrywa zakład przemysłowy.
2. W razie projektowania nowych lub rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych plan, o którym mowa w ust. 1 sporządza się na koszt inwestora.
- ¹²3. Projekt planu wymaga uzgodnienia z właściwą do spraw rolnych komisją gminnej rady narodowej, właściwymi organizacjami związkowymi rolników, samorządami załóg zainteresowanych przedsiębiorstw państwowych i zarządami spółdzielni. Projekt planu zatwierdza terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego.

Art. 26.

1. Jeżeli właściciel gruntu położonego w strefie ochronnej, o której mowa w art. 25 ust. 1, poniósł szkodę przez

obniżenie poziomu produkcji rolniczej lub leśnej, przysługuje mu z tego tytułu odszkodowanie od zakładu przemysłowego, a w razie obniżenia poziomu produkcji w okresie trzech lat co najmniej o jedną trzecią dotychczasowej wartości, zakład jest obowiązany na wniosek właściciela wykupić te grunty według cen stosowanych w obrocie między rolnikami, wyłączyć je z produkcji oraz wykorzystywać zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego.

2. Jeżeli w wyniku realizacji planu, o którym mowa w art. 25 ust. 1, zachodzi potrzeba zmiany kierunku produkcji rolniczej lub leśnej, zakład przemysłowy jest obowiązany zwrócić właścicielowi gruntów poniesione z tego tytułu nakłady i koszty oraz wypłacić równowartość szkód.
3. Wysokość odszkodowań, nakładów i kosztów, o których mowa w ust. 1 i 2, ustalają na podstawie porozumienia zainteresowane strony.

Art. 27.

1. W toku projektowania obiektów lub urządzeń górniczych, budownictwa przemysłowego, komunikacyjnego i hydrotechnicznego prognozuje się i wyznacza obszary ujemnego wpływu i poziom zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery i ziemi oraz przygotowuje się dla tych obszarów projekty programów przeciwdziałania ujemnemu oddziaływaniu na produkcję rolniczą lub leśną, jak też odszkodowań dla producentów.
2. Grunty położone w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów lub urządzeń ujemnie oddziaływających na produkcję rolniczą lub leśną w stopniu uniemożliwiającym racjonalne jej prowadzenie należy wyłączyć z tej produkcji.
3. Podstawą do wyłączenia z produkcji gruntów, o których mowa w ust. 2, jest stwierdzenie poziomu skażeń gleb i roślin uniemożliwiających uzyskiwanie płodów nadających się do spożycia lub przetworzenia. Ustalenie poziomu skażeń dokonywane jest z urzędu.
4. Koszty wyłączenia z produkcji gruntów, o których mowa w ust. 2, oraz ich zagospodarowania pokrywa jednostka organizacyjna, w zarządzie której znajduje się obiekt lub urządzenie oddziaływające ujemnie na produkcję rolniczą lub leśną.
5. Do kosztów, o których mowa w ust. 4, zalicza się również koszty wykupu od dotychczasowych właścicieli gruntów wyłączonych z produkcji.

Art. 28.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb:

- 1) opracowywania i zatwierdzania planów gospodarowania na gruntach rolnych znajdujących się w strefach ochronnych oraz realizacji tych planów,
- 2) wyłączania z produkcji gruntów, o których mowa w art. 27 ust. 2, oraz ich zagospodarowania,
- 3) przeciwdziałania degradacji gleb,
- 4) wydawania zezwoleń na eksploatację złóż torfowych.

Rozdział 5

Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów

Art. 29.

1. Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych przez właściwe

ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

2. Zagospodarowanie gruntów zrehabilitowanych polega na rolniczym, leśnym lub innym użytkowaniu gruntów oraz na wybudowaniu niezbędnych obiektów i urządzeń.

Art. 30.

1. Osoba powodująca utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów jest obowiązana do ich rehabilitacji.
- ¹³2. Rehabilitacji gruntów zniszczonych lub zdegradowanych przez nieznane osoby dokonuje terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego na koszt Skarbu Państwa.
3. Rehabilitację i zagospodarowanie gruntów planuje się, projektuje i realizuje na wszystkich etapach działalności przemysłowej.
4. Rehabilitację gruntów prowadzi się w miarę, jak grunty te stają się zbędne całkowicie, częściowo lub na określony czas do prowadzenia działalności przemysłowej, oraz kończy się w okresie przewidzianym w dokumentacji rehabilitacji i zagospodarowania lub w terminie do 4 lat od zaniechania tej działalności.

Art. 31.

1. Po zakończeniu rehabilitacji gruntów rozpoczyna się niezwłocznie ich zagospodarowanie.
2. Do zagospodarowania zrehabilitowanych gruntów obowiązana jest osoba właściwa do prowadzenia na tych gruntach działalności zgodnej z ich przeznaczeniem.

Art. 32.

1. W razie uzyskania, w wyniku rehabilitacji, gruntów rolnych o:
 - 1) klasie wyższej niż grunty wyłączone z produkcji - terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkie spowoduje wypłacenie osobie obowiązanej do rehabilitacji kwotę stanowiącą różnicę pomiędzy należnością za grunty zrehabilitowane a należnością za grunty wyłączone z produkcji,
 - 2) klasie niższej niż grunty wyłączone z produkcji - osoba obowiązana do rehabilitacji uiszcza na rzecz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych kwotę stanowiącą różnicę pomiędzy należnością za grunty wyłączone z produkcji a należnością za grunty zrehabilitowane.
2. Rozliczeń, o których mowa w ust. 1, dokonuje się po upływie 2 lat od zakończenia rehabilitacji.

Art. 33.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady rehabilitacji i zagospodarowania gruntów, pokrywania kosztów oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Rozdział 6

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Art. 34.

1. Tworzy się Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.

2. Dochodami Funduszu są należności i opłaty związane z wyłączeniem z produkcji gruntów nie pozostających pod zarządem Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej.
3. Fundusz dzieli się na terenowy i centralny.
4. Fundusz centralny tworzy się z 20% dochodów Funduszu.
5. środkami funduszu terenowego dysponuje właściwa wojewódzka rada narodowa, a środkami funduszu centralnego - Minister Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej.
6. Środkami funduszu terenowego administruje terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej na podstawie planu uchwalonego przez wojewódzką radę narodową.
7. Terenowe organy administracji państwowej o właściwości ogólnej przedstawiają wojewódzkiej radzie narodowej projekty planu, o którym mowa w ust. 6, oraz roczne sprawozdania z wykonania zadań i gospodarowania środkami funduszu.

Art. 35.

1. Środki Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych przeznacza się na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych oraz na wypłatę odszkodowań przewidzianych ustawą.
2. Środki Funduszu przydziela się na wniosek zainteresowanych właścicieli gruntów, uwzględniając efektywność projektowanych przedsięwzięć oraz wielkość obszaru użytkowanych gruntów.
3. Przyznanie środków Funduszu następuje po zasięgnięciu opinii właściwych organizacji związkowych rolników, samorządów załóg zainteresowanych przedsiębiorstw państwowych i zarządów spółdzielni.

14

Art. 37.

Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady i tryb gromadzenia, przyznawania oraz wykorzystywania środków Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

Rozdział 7

Kontrola wykonywania przepisów ustawy

Art. 38.

- ¹⁵1. Kontrolę stosowania przepisów ustawy wykonuje Minister Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej, oraz terenowe organy administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego i terenowe organy administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego.
2. Osoby wykonujące kontrolę są uprawnione do:
 - 1) wejścia na grunt i teren zakładu przemysłowego,
 - 2) wglądu do dokumentów oraz żądania sporządzenia ich odpisów,
 - 3) sprawdzania tożsamości osób w związku z przeprowadzaną kontrolą,
 - 4) żądania wyjaśnień i zasięgania informacji,
 - 5) pobierania próbek gleby lub roślin do analizy.
3. Kontrolę gruntów użytkowanych na cele obronności kraju i bezpieczeństwa wewnętrznego można przeprowadzać po uprzednim uzgodnieniu jej zakresu z jednostką nadrzędną użytkownika tych gruntów.

Art. 39.

- ¹⁶1. W razie stwierdzenia, że grunty zostały przez właściciela wyłączone z produkcji bez zezwolenia, niezależnie od kar przewidzianych w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska, terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego wymierza właścicielowi jednorazowo dziesięciokrotną należność na rzecz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych lub Funduszu Leśnego oraz wyznacza termin podjęcia na tych gruntach produkcji rolniczej lub uprawy leśnej.
2. W razie stwierdzenia, że grunty wyłączone z produkcji przez właściciela, który nabył je w okresie ostatnich 2 lat w celu wyłączenia ich z tej produkcji, są użytkowane niezgodnie z przeznaczeniem albo że rekultywacja nie została zakończona w okresie, o którym mowa w art. 30 ust. 4, stosuje się opłatę roczną podwyższoną o 400%.
3. Przepis ust. 2 nie dotyczy działek budowlanych położonych na wyznaczonych terenach indywidualnego budownictwa mieszkaniowego.
- ¹⁷4. Opłaty roczne podwyższone z tytułu niezgodnego z przeznaczeniem użytkowania gruntów nabytych na cele nierolnicze lub nieleśne, o których mowa w ust. 2, stosuje się przez okres 2 lat. Po tym terminie terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego nakazuje nieodpłatnie zwrócić nieruchomość poprzedniemu właścicielowi celem dalszego rolniczego jej użytkowania lub prowadzenia upraw leśnych albo wydaje decyzję o pozbawieniu prawa użytkowania nieruchomości stanowiących własność Państwa.
5. Przepis ust. 4 nie dotyczy gruntów położonych na obszarach stref ochronnych, o których mowa w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska.
6. W razie odmowy przejęcia gruntów przez właściciela, o którym mowa w ust. 4, grunty te mogą być przejęte na własność Państwa bez odszkodowania i w stanie wolnym od obciążeń, z wyjątkiem służebności gruntowych, których utrzymanie uznane zostanie za niezbędne.

Art. 40.

- ¹⁸1. Terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego, w razie niewykonania obowiązków określonych w decyzji wydanej na podstawie art. 30 albo art. 31, stosuje przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
2. W razie niewykonania w wyznaczonym terminie obowiązku określonego w art. 39 ust. 1 i 4 terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego stosuje karę w celu przymuszenia, w wysokości odpowiadającej dziesięciokrotnej należności, a w razie jej nieskuteczności zleca wykonanie zastępcze, na zasadach określonych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
3. W razie niewykonania obowiązku określonego w art. 20 ust. 1 i 2 stosuje się grzywnę w celu przymuszenia, a w razie jej nieskuteczności wymierza się opłaty za każdy 1 m³ nie dostarczonej ziemi.

Art. 41.

1. Opłaty, o których mowa w art. 39 i 40, obciążają straty nadzwyczajne jednostek gospodarki uspołecznionej.
2. Jeżeli grzywny i kary, o których mowa w art. 40, dotyczą jednostek gospodarki uspołecznionej, nakłada się je na kierowników tych jednostek.

Art. 42.

Terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego przeprowadza corocznie, w okresie wegetacji roślin, kontrolę wykonywania obowiązku przeciwdziałania erozji gleb, zawiadamiając o jej terminie właściwe organizacje związkowe rolników, zainteresowane przedsiębiorstwa państwowe oraz zarządy spółdzielni.

19

20

Art. 46.

Do postępowania w sprawach świadczeń pieniężnych wynikających z niniejszej ustawy stosuje się przepisy o zobowiązaniach podatkowych, z wyjątkiem przepisów dotyczących umarzania i zaniechania ustalenia zobowiązań oraz ich pobierania.

Art. 47.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb przeprowadzania kontroli obowiązków wynikających z ustawy, wymierzania opłat rocznych podwyższonych, opłat za niedostarczenie na wskazane miejsce próchnicznej warstwy gleby zdejmowanej z gruntów wyłączonych z produkcji, zwrotu i przejmowania gruntów wykorzystywanych niezgodnie z przeznaczeniem.

Rodział 8**Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe****Art. 48.**

1. W ustawie z dnia 22 listopada 1973 r. o zagospodarowaniu lasów nie stanowiących własności Państwa (Dz. U. Nr 48, poz. 283) wprowadza się następujące zmiany:
 - 1) w art. 7 ust. 3 skreśla się,
 - 2) w art. 16 końcowe wyrazy: "za odszkodowaniem zmniejszonym o połowę" skreśla się.
2. W ustawie z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64) wprowadza się następujące zmiany:
 - 1) w art. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu: "3. Wywłaszczenie nie może nastąpić na cele produkcji rolniczej",
 - 2) w art. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu: "4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się do nieruchomości rolnych",
 - 3) w art. 5 dodaje się ust. 4 w brzmieniu: "4. Jeżeli wywłaszczeniu podlegają grunty rolne wchodzące w skład nieruchomości rolnej, a jej właścicielowi pozostaje 5 lub mniej lat do osiągnięcia wieku emerytalnego, właściciel może zgłosić wniosek o przekazanie pozostałej części nieruchomości na rzecz następcy lub Państwa w trybie i na zasadach określonych przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin. W takim wypadku świadczenia emerytalne, do czasu osiągnięcia przez właściciela wieku emerytalnego, obciążają osobę, która przejęła wywłaszczoną nieruchomość",
 - 4) w art. 10 w ust. 1:
 - a) wyrazy: "w miarę możliwości" skreśla się,
 - b) po wyrazie "budynków" oraz po pięciokrotnie użytym wyrazie "zabudowań" dodaje się wyrazy: "oraz

urządzeń produkcyjnych", a po wyrazie "zabudowania" dodaje się wyrazy: "oraz urządzenia produkcyjne".

3. W ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o przekazywaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne (Dz. U. Nr 21, poz. 118 i z 1977 r. Nr 32, poz. 140) w art. 9 ust. 2 skreśla się.

Art. 49.

1. Do gruntów wyłączonych z produkcji przed dniem wejścia w życie ustawy, jeżeli do tego dnia nie rozpoczęto na tych gruntach budowy zamierzonych inwestycji lub innej działalności związanej z przeznaczeniem tych gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne, stosuje się przepisy art. 39.
2. Przepis ust. 1 stosuje się również do osób zwolnionych z opłat rocznych.

Art. 50.

Naczelnicy gmin opracują i przedstawiają do zatwierdzenia gminnym radom narodowym, w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie ustawy projekty programów rolniczego lub leśnego wykorzystania gruntów przeznaczonych w istniejących planach zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze lub nieleśne, które przewiduje się wyłączyć z produkcji do dnia 31 grudnia 1985 r.

Art. 51.

Tracą moc:

- 1) art. 2 ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 18 kwietnia 1955 r. o uwłaszczeniu i uregulowaniu innych spraw związanych z reformą rolną i osadnictwem rolnym (Dz. U. Nr 39, poz. 174 i z 1961 r. Nr 32, poz. 161),
- 2) ustawa z dnia 22 maja 1958 r. o gospodarowaniu terenami torfowymi (Dz. U. Nr 31, poz. 137),
- 3) ustawa z dnia 28 czerwca 1962 r. o przejmowaniu nieruchomości rolnych na własność Państwa za zaległe należności (Dz. U. z 1969 r. Nr 17, poz. 130),
- 4) ustawa z dnia 13 czerwca 1967 r. o obowiązku stosowania nawozów mineralnych w gospodarstwach rolnych (Dz. U. Nr 23, poz. 109),
- 5) ustawa z dnia 24 stycznia 1968 r. o przymusowym wykupie nieruchomości wchodzących w skład gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 3, poz. 14 i z 1971 r. Nr 27, poz. 251),
- 6) ustawa z dnia 26 października 1971 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji gruntów (Dz. U. Nr 27, poz. 249 i z 1974 r. Nr 38, poz. 230).

Art. 52.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1982 r.

^o pracowano na podstawie Dz.U. z 1982 r. Nr 11, poz. 79; z 1984 r. Nr 35, poz. 185; z 1988 r. Nr 24, poz. 169; z 1991 r. Nr 101, poz. 444, Nr 103, poz. 446, Nr 114, poz. 494; z 1994 r. Nr 27, poz. 96.

^p kt 8 - skreślony

Wnioskowanie przekazane do właściwości organów gminy - jako zadania własne

Sporządzenie projektu przekazane do właściwości organów gminy - jako zadania własne

Wyłożenie projektu przekazane do właściwości organu gminy jako zadania własne

Wyłączenie gruntów z produkcji przechodzi do właściwości organów gminy - jako zadania zlecone

-
- nakładanie obowiązków przechodzi do właściwości organów gminy - jako zadanie zlecone
 - uiszczanie należności przekazane do właściwości organów gminy - jako zadania własne
 - Zwalnianie z obowiązku przekazane do właściwości organów gminy jako zadanie zlecone
 - możliwość nakazania przekazana do właściwości organów gminy - jako zadanie zlecone
 - Art. 24 - skreślony
 - Zatwierdzanie projektu planu przechodzi do właściwości organów gminy
 - okonywanie rekultywacji przekazane do właściwości organów gminy - jako zadanie zlecone
 - Art. 36 skreślony
 - Kontrola stosowania przepisów ustawy przekazana do właściwości rejonowych organów rządowej administracji ogólnej
 - Nakładanie kar przekazane do właściwości organów gminy - jako zadania zlecone
 - Orzekanie o zwrocie nieruchomości poprzedniemu właścicielowi przekazane do właściwości organów gminy - jako zadanie zlecone
 - Stosowanie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym przekazane do właściwości organów gminy - jako zadanie zlecone
 - Ust. 2-6 skreślone
 - Art. 43-45 skreślone